

Posudek habilitační práce:

Tomáš Malý, Obrazy a rituál. Římské korunovace divotvorných madon a koncept barokní kultury (Praha 2019)

Monografie Tomáše Malého, předložená jako habilitační práce, je koncipována s nemalými ambicemi, se snahou o originální a objevný pohled na barokní kulturu. Úvodem musím konstatovat, že autor tohoto cíle dosáhl, posuzovanou práci považuji za vynikající a z hlediska výzkumu kulturních dějin raného novověku také za přínosné zpracování vymezené problematiky. Východiskem výzkumu jsou tři významné události náboženského života z první poloviny 18. století, barokní korunovace milostných mariánských vyobrazení: korunovace sošky Panny Marie s Jezulátkem uctívané na Svaté Hoře u Příbrami (1732) a korunovace dvou mariánských obrazů – opukového polychromovaného reliéfu ze Svatého Kopečka u Olomouce (1732) a obrazu z brněnského augustiniánského kláštera u sv. Tomáše (1736). Tyto korunovace samozřejmě nejsou v dějepisectví novým tématem, byly sledovány a popisovány již mnohokrát, a to především z uměleckohistorického hlediska, hodnotily se se zřetelem k vývoji barokní kultury jako velké slavnosti doby baroka a současně se na ně nahlíželo z pohledu církevních dějin jako na projevy moci a autority katolické církve v pobělohorském období. Tomáš Malý k nim přistupuje poněkud jinak. Jeho práce je stavěna na promyšleném metodologickém přístupu k výzkumu barokní kultury, který vychází z kulturní antropologie. Autor sleduje uvedené korunovace mariánských kultovních artefaktů jako součást kulturního prostředí, v němž se odehrávaly životy katolických věřících v první polovině 18. století. Tyto rituály jsou tedy v jeho publikaci chápány především jako „prostředek mocnějšího posvěcení prostoru města“, práce upozorňuje na jejich výrazný ochranný charakter. Náboženské rituály a ceremonie tak tento výzkum zasadil kontextů, které u nás dosud nebyly systematictěji sledovány.

Pokud jde o stavbu práce, považuji ji za promyšlenou a funkční. Autor v krátké předmluvě vysvětluje svůj přístup a blíže představuje zkoumanou problematiku. První část knihy je pak věnována tématům, která uvádějí vlastní výzkum a zasazují jej do širšího kontextu. Autor zde například eviduje a charakterizuje dosavadní přístupy k tematice mariánských korunovací z počátku 18. století a šířeji i k otázce slavností a rituálů v katolickém prostředí doby baroka. Také zde jsou kriticky analyzovány historické prameny, které byly pro téma studovaných tří mariánských korunovací relevantní, Tomáš Malý řeší jejich skutečné výpovědní schopnosti. Součástí této části knihy je rovněž teoreticko-metodologické zamyšlení nad možnostmi antropologických a sociologických metod pro daný historický výzkum.

Ve druhé části posuzovaného pojednání, která je věnována vlastnímu výzkumu mariánských korunovací, autor přibližuje jejich průběh a zasazení do konkrétního prostoru, zabývá se jejich přístupností pro jednotlivé sociální skupiny obyvatelstva, představuje jejich liturgické významy apod. V souvislosti s korunovacemi mariánských vyobrazení zde jsou – často v takové míře a v takovém kontextu v naší historiografii poprvé – zajímavě zpracována různá obecnější témata (například problematika emocí, afektů a exaltovanosti v barokní homiletice s důrazem na jejich smysl a účel). Závěrem posuzované monografie Tomáš Malý shrnuje svůj pohled na mariánské korunovace v kontextu kulturního vývoje období baroka, současně zde předkládá určitý nárys svého pojetí barokní kultury.

Habilitační práce Tomáše Malého je založena na rozsáhlém a originálním pramenném výzkumu. Její silnou stránkou je mezioborový přístup, autor své pojetí barokní kultury konstruuje s přihlédnutím k dějinám výtvarného umění a literatury, k filozofii dějin a k teologickým disciplínám. Považuji však za škodu, že téma mariánských korunovací a s nimi spojeného ritualizovaného chování aktérů není výrazněji vsazeno do kontextu panovnických korunovací doby baroka, respektive komparováno s jejich rituály.

Teoretické pasáže tohoto díla, na které autor položil silný důraz, jsou vypracovány s velkým přehledem po zahraniční odborné literatuře. Na práci je jasně patrné důkladné promýšlení použitého přístupu, text je stavěn s vekou precizností a s vynikající znalostí pramenů i podstatné literatury ke korunovacím mariánských soch a obrazů. Předložená habilitační práce patří k těm dílům, která se na studovanou problematiku snaží nahlížet netradičně a která mají potenciál stát se metodologickými inspiracemi pro další obdobné výzkumy. Ve své knize autor předkládá nový a objevný přístup k náboženské a kulturní problematice raného novověku.

Celkově hodnotím habilitační práci Tomáše Malého jako významný přínos ke kulturním a náboženským dějinám období vrcholného baroka, který je zajímavý i z hlediska dějin mentalit. Soudím, že toto dílo splňuje vysoké odborné nároky a je přesvědčivým dokladem vědecké erudice a badatelských schopností a zkušeností svého autora. A naprosto odpovídá požadavkům stanoveným pro habilitační řízení. Proto rád doporučuji tuto práci k obhajobě v rámci habilitačního řízení na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.